

Matuszewski, Adam

"Oświecenie", Marcin Cieński, Wrocław 1999 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 44/3-4, 205-206

1999

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Subrahmanyam C h a n d r a s e k h a r: *Prawda i piękno. Estetyka i motywacja w nauce*. Przełożył Piotr Amsterdamski. Z przedmową Stanisława Mrówczyńskiego. Warszawa 1999, Prószyński i S-ka, 239 s. Seria: Klasyki Nauki.

W serii Klasyki Nauki ukazało się polskie tłumaczenie zbioru wykładów jednego z najwybitniejszych dwudziestowiecznych astrofizyków, laureata Nagrody Nobla – Subrahmanyana Chandrasekhara. W wykładach tych przewijają się dwa wątki. Pierwszy koncentruje się wokół motywów towarzyszących uprawianiu nauki oraz dążenia do piękna w nauce, drugi dotyczy różnych wzorców kreatywności w nauce i sztuce. W prezentowanym zbiorze autor świadomie nawiązuje do tradycji uczonych XVI i XVII wieku, którzy starali się swoje własne odkrycia umieścić w kontekście ludzkiej wiedzy, postrzeganej przez nich całościowo. Swoje rozważania autor opiera na przykładzie twórczości takich wybitnych twórców kultury i nauki, jak William Szekspir, Isaac Newton, Ludwig van Beethoven. Chandrasekhar przedstawia także biografie takich wybitnych współczesnych uczonych, jak Edward Arthur Milne, Arthur Stanley Eddington i Karol Schwarzschild.

Marcin C i e ń s k i: *Oświecenie*. Wrocław 1999 Wydawnictwo Dolnośląskie, 246 s. Seria: Leksykon Literatury Polskiej dla Uczniów i Młodzieży.

Z dużym uznaniem trzeba przyjąć wydany przez Wydawnictwo Dolnośląskie obszerny leksykon Marcina Cieńskiego poświęcony kulturze polskiego Oświecenia. Jak wyjaśnia autor we *Wstępie*, pierwotnym jego zamiarem było przedstawienie podstawowych zjawisk literackich polskiego Oświecenia od roku 1730 do 1825. Oprócz nich Cieński przedstawił także podstawowe informacje o kulturze XVIII-wiecznej Europy, biografie najwybitniejszych polskich i europejskich autorów oraz najbardziej znaczące utwory literatury polskiej i europejskiej. Przy omawianiu poszczególnych zagadnień autor starał się uwypuklić charakterystyczne postawy światopoglądowe ujawniające się w literaturze omawianego okresu. Książkę Cieńskiego można czytać na rozmaite sposoby: sięgając do poszczególnych haseł, albo strona po stronie, czy wreszcie według odsyłaczy, przechodząc od jednego hasła do drugiego. Cenną pomocą w korzystaniu z tego leksykonu są zamieszczone na końcu indeksy nazwisk, tematów i haseł. W indeksie tematycznym w osobnych grupach wyszczególniono artystów, utwory, filozofów, idee, pojęcia, kierunki literackie, wybitniejszych uczonych i wynalazców, podstawowe tematy, motywy i zjawiska literackie oraz najważniejsze instytucje życia literackiego i kulturalnego omawianego okresu. Mimo że praca Cieńskiego ukazała się w serii Leksykon Literatury Polskiej dla Uczniów i Młodzieży, jest ona cenną

publikacją nie tylko dla młodzieży, ale także dla wszystkich zainteresowanych kulturą polskiego i europejskiego Oświecenia.

Karol D a r w i n : *Listy wybrane*. Pod redakcją Frederika Burkhardta. Z przedmową Stephena Joya Goulda. Przełożyła Teresa Opalińska. Warszawa 1999, Prószyński i S-ka, 355 s. Seria: Klasyca Nauki.

Książka jest polskim tłumaczeniem angielskojęzycznego wydania listów Darwina, opublikowanych w 1996 r. w Cambridge. Obejmuje okres od 1825 r., gdy Karol Darwin studiował na Uniwersytecie w Edynburgu, do końca 1859 r., kiedy to opublikowana została jego praca: *O powstawaniu gatunków*. Z listów tych dowiadujemy się, między innymi o: naukowych pasjach Darwina, wszechstronności jego zainteresowań, ogromnej pracowitości, a także o życiu rodzinnym oraz nieustannych zmaganiach z chorobą, która nie opuszczała go przez całe życie. Listy, które Darwin wysyłał do rodziny i do Johna Stevensa Henslowa podczas pięcioletniej podróży morskiej dookoła świata, zawierają obszernie opisy jego doświadczeń i czynionych na miejscu obserwacji. Gdy fragmenty listów do Henslowa udostępniono towarzystwom naukowym w Cambridge i Londynie, wzbudziły tak żywe zainteresowanie, że zanim Darwin powrócił do Anglii, zyskał już sławę jako przyrodnik i został uznany członkiem społeczności naukowej. Listy Darwina są także doskonałym źródłem do poznania kontaktów, obiegu informacji naukowej i współpracy między najwybitniejszymi XIX-wiecznymi uczonymi oraz określenia ich wzajemnych inspiracji. Cenną pomocą w korzystaniu z omawianej książki jest zamieszczony na końcu indeks nazwisk oraz krótkie notki biograficzne o ważniejszych osobach występujących w listach Darwina. Książka ukazała się w serii wydawniczej Klasyca Nauki,

Halina D u s i ń s k a : *Witold Rudowski. Bibliografia 1945–1999*. Wyd. 2 rozszerzone i poprawione. Warszawa 1999 Główna Biblioteka Lekarska, 264 s. Seria: Bibliografie.

Książka jest drugim rozszerzonym wydaniem opublikowanej w 1985 r. bibliografii prac wybitnego polskiego chirurga – Witolda Rudowskiego. Bibliografię poprzedza, opracowany przez Andrzeja Wróbla i Ewę Obel, obszerny biogram Witolda Rudowskiego. Prace Rudowskiego zostały przedstawione w układzie chronologicznym, w obrębie którego materiał podzielono na: dzieła samoistne; artykuły i rozprawy w czasopismach oraz wydawnictwach zbiorowych; wypowiedzi